

6. Quronov D., Mamajonov Z., Sheralieva M. Adabiyotshunoslik lug'ati. – Toshkent: Akademnashr, 2010. – 400 b.

KOMIL INSON TARBIYASI IBN SINO ANTROPOLOGIK QARASHLARINING YETAKCHI G'OYASI

*Ahlilloyev Turdimurod,
pedagogika fanlari nomzodi, dotsent,
Akademik Bobojon G'afurov nomidagi Xujand davlat universiteti,
tmurod53@mail.ru*

ANNOTATSIYA

Qomusiy olim Ibn Sino uzining ko'p qirrali faoliyati jarayonida o'ziga xos falsafiy antropologik g'oyalar tizimini yaratdiki, unda insonni mukammal mavjudot ekanligini e'tirof etiladi va uni komillik sari intilishi jamiyat ma'naviy olamini yaratuvchi omil ekanligi ta'kidlanadi. Uning insonni tabiatning bir qismi va uning kamolotida tabiiy va ijtimoiy omillarning o'rni muhim ekanligini ta'kidlab ma'lum kelajakning ilmiy tafakkurini rivojlantirishga da'vatlantirdi. Abu Ali ibn Sino va komil inson muammosi xususida mulohaza yuritir ekanmiz, bu masalaga ikki tomonlama yondoshish lozim deb hisoblaymiz. Birinchidan o'zi komil inson namunasi bo'lsa, ikkinchidan esa jamiyat a'zolarini komil inson sifatida tarbiyalash lozimligi to'g'risidagi g'oyalarni butun umri davomida yaratgan va uni targ'ib qilgan. Maqolada Ibni Sinoning axloqiy qarashlari ayrim asrlarni o'rganish va tahlil qilish asosida yoritib berilgan. Abu Ali ibn Sinoning komil inson xususidagi g'oyalarining pedagogik qimmati shundaki, u etuk insonlar hayot tarzi, turish-turmushi va xulq atvorlarini ifodalash bilan kifoyalanib qolmay, bu sifatlarning shaxsiy fazilatlar ko'rinishidagi ifodasini bayon etadi va sharhlab beradi. Maqolada Sino axloqiy qarashlarini ijtimoiy mohiyati, davlat siyosati darajasini talqin qilinishi ham imkon darajasida yoritib berilgan. Ibn Sinoning farzand tarbiyasida ota-onaning o'rni haqidagi fikrlarini umumlashtirib berilgan. Ibn Sino insonni tirik mavjudot, aql-idrok shaxsi, dunyodagi eng yaxshi mavjudot deb bilgan, uning hurmati va izzat-ikromini zaruriy shart deb bilgan. Ibn Sino asarlarini tahlil qilish asosida tarbiya to'g'risidagi ibratli maslahatlari tahlil va tavsif qilingan. Barkamol insonni tarbiyalash - allomani fikricha bolani mehnatga, ijtimoiy hayotga, oilaviy turmushga, insoniy munosabatlarga o'z-o'zining jismoniy va ma'naviy kuch-quvvatlarini boshqara olishga tayyorlash demakdir.

Kalit so'zlar: tarbiya, ta'lim, axloq, komil inson, barkamollik, bola, shaxs, fazilatlar, illatlar.

ABSTRACT

The encyclopedist Ibn Sina, in the course of his multifaceted activity, created a system of philosophical anthropological ideas that are unique to him, in which it is recognized that man is a perfect being and that his striving for perfection is a factor that creates the spiritual world of society. He emphasized that man is a part of nature and that natural and social factors play an important role in his perfection, calling for the development of scientific thinking for a certain future. Reflecting on the problem of Abu Ali Ibn Sina and the perfect person, we believe that this issue should be approached from two sides. First, he himself was an example of a perfect person, and secondly, he created and promoted ideas about the need to educate members of society as perfect people throughout his life. The article sheds light on Ibn Sina's moral views based on the study and analysis of certain centuries. The pedagogical value of Abu Ali ibn Sina's ideas about the perfect person is that he does not limit himself to describing the lifestyle, lifestyle and character traits of mature people, but also describes and explains the expression of these qualities in the manifestation of personal virtues. The article also sheds light on the social essence of Sina's moral views, the level of state policy, as much as possible. Ibn Sina's thoughts on the role of parents in raising children are summarized. Ibn Sina considered a person to be a living being, a person of reason and perception, the best creature in the world, and considered his respect and honor to be a necessary condition. Based on the analysis of Ibn Sina's works, his instructive advice on upbringing is analyzed and described. Raising a perfect person, according to the scientist, means preparing a child to manage his physical and spiritual strength for work, social life, family life, and human relationships.

Key words: upbringing, education, morality, perfect person, perfection, child, personality, virtues, vices.

АННОТАЦИЯ

Ученый энциклопедист Ибн Сина в ходе своей многогранной деятельности создал уникальную систему философско-антропологических идей, в которой человек осознаётся как совершенное существо, а его стремление к совершенству подчеркивается как фактор, создающий духовный мир общества. Он поощрял развитие научного мышления определенного будущего, подчеркивая, что человек является частью природы и что в его развитии важны природные и социальные факторы. Размышляя об Абу Али ибн Сине и проблеме совершенного человека, мы считаем, что к этому вопросу следует подходить с двух точек зрения. Во-первых, он сам был примером совершенного человека, а во-вторых, на протяжении всей своей жизни он создавал и продвигал идеи о необходимости воспитания членов

общества как совершенных людей. В статье на основе изучения и анализа ряда произведений освещаются моральные взгляды Ибн Сины. Педагогическая ценность представлений Абу Али ибн Сины о совершенном человеке заключается в том, что он не ограничивается описанием образа жизни, поведения и черт характера зрелых людей, но также описывает и объясняет выражение этих качеств в проявлении личных добродетелей. В статье также максимально подробно излагается трактовка социальной сущности моральных взглядов Сино и принятие ее на уровне государственной политики. Ибн Сина считал человека живым существом, наделенным разумом и восприятием, лучшим созданием в мире, а его уважение и почет считал необходимым условием. На основе анализа произведений Ибн Сины проанализированы и описаны его поучительные советы по воспитанию. По мнению ученого, воспитать совершенного человека - значит подготовит ребенка к труду, общественной жизни, семейной жизни и человеческим отношениям, чтобы он мог управлять своими физическими и духовными силами.

Ключевые слова: воспитание, образование, нравственность, совершенный человек, совершенство, ребенок, личность, добродетели, пороки.

Ibn Sino (980-1037) faylasuf va tajribakor olim, qomusiy ma'lumotli kotib va amaliyotchi tabib, shoir va davlat arbobi siymolarini bir shaxsda birlashtirdi, uning ko'p qirrali faoliyati o'zi yaratgan fikr va amaliyot, haqiqat va yaxshilik birligiga erishishga qaratilgan falsafiy tizimda o'z ifodasini topgan. Favqulodda shaxs, olim va rassom sifatida u narsalarning mohiyatiga kirib borishga, koinotning ideal qonunlari va tuzilmalarini tushunishga intildi, tabiatshunoslik va gumanitar bilimlarni muvaffaqiyatli uyg'unlashtirdi, ko'p jihatdan kelajakning ilmiy tafakkurini rivojlantirishga da'vatlantirdi. Uning asarlari arab va fors tillarida bayon qilingan bo'lib, falsafa, kimyo, tib, geologiya, tarix va pedagogika fanlarining o'sha davrdagi aktual masalalarini o'rganish va talqin qilish bobidagi ilg'or fikrlarni qamrab olgan.

Abu Ali ibni Sino insonga aql-idrokka ega, iroda erkinligi va o'zini o'zi anglay oladigan mukammal mavjudot sifatida qaragan. Uning insonni fizik qonunlardan mustasno holda mustaqil, fikrlash va harakatga qodir erkin shaxs sifatidagi g'oyalari o'z davri uchun ahamiyatli edi. Avitsenna insonni nafaqat jismoniy tanaga, balki rivojlanishi va amalga oshirilishi kerak bo'lgan ruhiy tamoyilga ham ega bo'lgan noyob mavjudot sifatida ko'rdi. Uning insonni

takomillashtirishga qodir erkin va mas'uliyatli mavjudot sifatidagi g'oyalari keyingi avlodlarning falsafiy va tibbiy tafakkuriga ta'sir ko'rsatdi.[7, 14]

Ibn Sinoning antropologik g'oyalari o'zining ustozlari deb tan olgan buyuk faylasuf Aristotel va usha davrning etuk olimlari Forobiy va Beruniy asarlarida bayon qilingan mulohazalar ta'sirida shakllangan. Allomaning fikricha inson ongining dastlabki shakllaridan - moddiy (potensial) va real ongdan boshlab, eng yuqori orttirilgan aqlga ko'tarilish bosqichlari va ularning "faol aql" bosqichiga erishish bosqichlari insonning intellektual va axloqiy takomillashuvining namoyon bo'lishini ifodalaydi. Komillik g'oyasi Ibn Sinoning barcha ilmiy-falsafiy, axloqiy, estetik va ijtimoiy-siyosiy ta'limotlari orqali o'tadi. Biroq, inson faoliyatining turli shakllari ichida Ibn Sino ham Arastu singari tafakkur-nazariy, falsafiy faoliyatga komillik g'oyasiga ustunlik beradi. Ijtimoiy mohiyati va o'zligini anglab etgan komil insonning hayoti ijtimoiy ideal, odamlarga ezgu va yaxshi hayotga erishish yo'lini ko'rsatishga mo'ljallangan namuna sifatida e'lon qilinadi.

Abu Ali ibn Sino va komil inson muammosi xususida mulohaza yuritarkanmiz, bu masalaga ikki tomonlama yondoshish lozim deb hisoblaymiz. Birinchidan o'zi komil inson namunasi bo'lsa, ikkinchidan esa jamiyat a'zolarini komil inson sifatida tarbiyalash lozimligi to'g'risidagi g'oyalarni butun umri davomida yaratgan va uni targ'ib qilgan.[6, 132]

Inson barkamolligining bosh me'yori mutafakkirning fikricha uning axloqiyligidir. Alloma axloq muammosi xususida mulohaza yuritarkan, uni fan darajasida talqin etadi. Axloq fani - deydi u "Uyun-al-hikma" asarida odamlarning chinakam baxtli bo'lishi uchun unga doimo yo'l-yo'riq ko'rsatib beradigan fandir. Bu fan kishining xulq atvori uning borliq hayoti ustidan rahbarlik qiladi.

O'z zamonasining Shayx-ur-Raisi inson barkamolligi g'oyasini qariyb xamma asarlarida turli ko'rinishlarda bayon etgan. Ayniqsa, bu borada maxsus mulohazalar yuritilgan asarlarni eslatib o'tmay ilojimiz yo'q. Bular jumlasiga "Tadbiral ma'nozil" ("Turar joylarni boshqarish choralari"), "Risola fi ilmi axloq" ("Axloq ilmga oid risola"), "Risola fil-ahd" ("Burch haqida misollar"), "Risola fi tazqiyat an-nafs" ("Nafsni pokiza tutish haqida risola"), "Risola siyosat al-badan" ("Badanni boshqarish risolasi"), "Kitob al ansof" ("Adolat haqida kitob") va boshqalar.

Abu Ali ibn Sinoning komil inson xususidagi g'oyalarining pedagogik qimmatini shundaki, u etuk insonlar hayot tarzi, turish-turmushi va xulq atvorlarini ifodalash bilan kifoyalanib qolmay, bu sifatlarning shaxsiy fazilatlar ko'rinishidagi ifodasini bayon etadi va sharhlab beradi. Uning fikricha, inson barkamolligini ifodalovchi xislatlar qo'yidagilardir: iffat, shijoat hikmat, adolat, saxiylik, sabr, yumshoqlik, karam, gunohni kechira bilishlik, sir saqlay olishlik, farosatlilik,

qat'iyatlik, rahm, rahmdillik, vafo, hayo, kamtarlik, bardoshlik, chidamlilik va boshqalar. "Axloq ismi haqida" asarida bu fazilatlarining ichki quvvatlarga ega ekanligini ta'kidlab, ularning mazmunini ham yoritib beradi.

"Shijoat" - Sinoning ta'kidlashicha, g'azabiy quvvatga mansub bo'lib, bunda inson har qanday alam va og'riqlarga befarq qaraydi.

"Qanoat" - tana uchun me'yordan ortiq ozuqani iste'mol qilishdan saqlanish yoki xulq normalariga to'g'ri kelmaydigan ishlarni qilmaslikdir.

"Rahmdillik" - baxtsizlikka uchragan yoki azob uqubatga duchor bo'lganlarga nisbatan xushmuomala bo'lishlikdir.

"Sabr" - insondagi shunday quvvatdirki, u orqali kishi boshiga tushgan yomonlik bartaraf qilinadi.

"Yumshoqlik" - g'azabning yuz berishidan o'zini tutishdir. g'azabdan o'zini tutishni ibn Sino inson oliyjanoblighi deb ta'riflaydi.

"Farosatlilik" - tez fahmlash his va tushunchalar orqali berilgan ma'lumotning haqiqiy ma'nosiga darrov tushunib olishdir.

Barkamol inson ijobiy fazilatlarini bilish va ularni o'zida mujassamlashtirishi bilan birga illatlar va ularni mohiyatini ham anglab olishi lozim deb ta'kidlaydi, alloma. U o'zining "Hayy ibn Yakzon" asarida salbiy illatlarni "kishi oshnolari" deb ataydi va ularning mazmunini talqin qilib beradi. Uning fikricha insonlardagi salbiy illatlar quyidagilardir: o'g'rilik, aldanchilik, fisqu fasod, nafrat, rashk, adovat, o'ch olish, bo'hton, irodasizlik, ahmoqlik, hasad, g'azab, sergaplik, so'kinish, g'iybat, behayolik, yolg'onchilik, jur'atsizlik, bo'shanglik, sir saqlay olmaslik, jaholat va boshqalardir.[1, 527]

Bizningcha, allomaning ijobiy fazilatlar bilan bir qatorda har bir komil inson salbiy illatlarni ham bilishligi to'g'risidagi mulohazasi uning kishi ruhiy olami qonuniyatlarini chuqur his qila olganligidan dalolat beradi. Uning ta'kidlashicha, insondagi ijobiy fazilatlar salbiy illatlar o'rtasida vositachi bo'ladi, ya'ni xislat illatlar orasida namoyon bo'ladi. Masalan: iffat - qizg'onchilik, bilan istak o'rtasida saxiylik - baxillik bilan isrofgarchilik o'rtasida, adolat - zulm bilan ezilish holati o'rtasida, qanoat - hirs bilan tavakkalchilik o'rtasida namoyon bo'ladi.

Ibn Sino bolaning kamol topib, komil insonlik darajasiga etishini insonparvarlik siyosati bilan bog'lagan. U bu fikrni «Kitob-ush-shifo» va «Al-qonun»da asarlarida bir qator tarbiyaviy masalalarni davlat funksiyalari darajasiga ko'tarib, mutaxassis va hunarmandlar qancha ko'p bo'lsa, davlat, jamoat, ishlab chiqarish, madaniyat ishlari shunchalik ko'p rivojlanib borishini ta'kidladi. Sino bola shaxsini shakllanishida ota-onalar va o'qituvchilarning o'rni va ta'siri

masalasini hal etish bo'yicha aniq va keng qamrovli dastur ishlab chiqdi. Ota-onalarning burchini belgilab, ular, eng avvalo, farzandlariga yaxshi ism qo'yishlari kerakligini ta'kidladi. Chunki yaxshi ism bolaning shaxsiyatiga ijobiy ta'sir qiladi. Bola tarbiyasi tug'ilgan paytdan boshlanishi kerak. Bu davrda ota-ona farzandini yomon ishlardan asraydi, uning qalbiga yaxshi amallarni singdiradi. Biroq, bu chora o'z-o'zidan paydo bo'lmaydi va buning uchun bolaga tahdid, tashviqot va zulm ham kerak.

Bola katta bo'lgandan keyin ota-onalar unga hunarmandchilikni o'rgatishlari kerak. Ammo bu chaqaloqning tana qismlari shakllangan va til paydo bo'lgandan keyin boshlanishi kerak. Shu kunlarda bolaning yaxshi o'qituvchi topishi ham muhimdir. Sinoning ta'kidlashicha, tarbiyalanuvchiga namuna bo'la oladigan ustoz avvalo o'zi qanday fazilatlarga ega bo'lishini ta'kidlab shunday deydi: "O'qituvchi va uning ustozlari dono bo'lmog'i va bolaga odob-axloqni singdirish va tarbiya va ta'limdan xabardor bo'lishi, or-nomusli va jiddiy, mehribon, iffatli va pokiza bo'lishi, muloqot qilishni bilishi kerak". [1, 454]

Sinoning aytishicha, bola olti yoshga kirsa, ularni maktabga yuborish kerak. Maktabda uni o'qituvchi tarbiyalashi kerak. Ta'lim va tarbiya uzluksiz bo'lishi kerak. Lekin bolani darhol kitobga qiziqtirib qo'yish yaxshi fikr emas. Chunki u bundan charchagan va jahli chiqqan. Lekin o'qituvchi birinchi kundanoq bola qalbida kitobga chuqur mehr uyg'otishi kerak, shunda bola kitob qurti bo'lib qoladi. Ibn Sino ta'lim-tarbiyani o'quvchining yoshi va qiziqishlari bilan bog'lab, har bir yoshga qarab ta'limning tabiati o'zgarib turishini ta'kidlagan. Misol uchun, 6 yoshdan 14 yoshgacha bo'lgan maktab o'quvchilari sovuq suvda o'ynashlari va jismoniy mashqlar bilan shug'ullanishlari kerak. Biroq, Ibn Sino suyaklarining yumshoqligini hisobga olib, ularni suv iste'moli va jismoniy mashqlarga shoshilishdan qaytardi. Ibn Sinoning farzand tarbiyasida ota-onaning o'rni haqidagi fikrlarini quyidagicha umumlashtirish mumkin.

1. Ta'lim va tarbiyaning maqsadi bolalar va yoshlarda eng yaxshi insoniy fazilatlar: halollik, iffat, mehnasevarlik, salomatlik, hunarmandlik kabi fazilatlarni tarbiyalashdan iborat.

2. Erkak o'z maqsadiga erishish uchun bolasiga yaxshi ism qo'yishi kerak.

3. Bola sport bilan ham shug'ullanishi kerak. U ba'zan o'ziga yoqadigan narsani qilish uchun mustaqil va erkin bo'lishi kerak.

Sino bolalarni jamoaviy ta'lim va tarbiyalash tarafdori edi. Uning fikricha, agar bolaning sinfdoshlari va suhbatdoshlari bo'lmasa, u o'qituvchining ham, o'quvchining ham hafsalasi pir bo'ladi. Mutafakkir o'quvchilarni jamoaviy tarbiyalashning ahamiyati haqida quyidagi holatlarni qayd etadi:

1. Talabalar doimo ilm-fan, adabiyot, odob-axloqni o'rganishga ishtiyoq va ishtiyoqda bo'ladilar, ba'zan o'zaro bahslashadilar. O'z-o'zini hurmat qilish tuyg'usi esa ularni boshqa talabalardan qolishmaslikka majbur qiladi.

2. Shogirdlar bir-birlari bilan to'planib so'zlashadilar va bu so'zlash ularning ma'rifatiga, aql va idrokining kengayishiga sabab bo'ladi, chunki har kim o'zi ko'rgan va eshitgan eng shirin narsani bironvga aytadi va bu shirinlik, mo'jiza va hayratdan oldingi sabab, uni saqlab qolish va boshqasiga aytishga sabab bo'ladi.

3. Jamiyatning yana bir foydasi, ta'kidlaganimizdek, o'quvchilar bir-biri bilan do'stlashadi, bir-birini hurmat qiladi, bir-biri bilan raqobatlashishga intiladi. Bularning barchasi bahs-munozara, bahs-munozara, bellashuv quroli bo'lib, axloqni tarbiyalash, aql-idrokni singdirish, odob-axloqni amalda qo'llashga xizmat qiladi.

Ibn Sinoning pedagogik tafakkurining bosh g'oyasi insonparvarlikka asoslangan komil insonni voyaga etkazishdir. Uning insonparvarligida insoniyatning ijodiy tafakkuri, odamlarning ma'naviy ma'rifati birinchi o'rinda turadi. Ibn Sino insonni tirik mavjudot, aql-idrok shaxsi, dunyodagi eng yaxshi mavjudot deb bilgan, uning hurmati va izzat-ikromini zaruriy shart deb bilgan.

Ibn Sino asarlarini tahlil qilar ekanmiz, u barkamol inson fazilatlarini xususida mulohaza yuritish bilangina kifoyalanmay, uni tarbiyalash bobida ham ibratomuz maslahatlar berganiga guvoh bo'lamiz. Uning komil insonni tarbiyalash to'g'risidagi qarashlarini tahlil qilar ekanmiz, ularning zahirida quyidagi g'oyalar yotganini ta'kidlash mumkin.

1. Tarbiyani bolaning ilk yoshidan ya'ni tug'ilgan kundan boshlash lozimligi quyidagi rivoyatda o'z ifodasini topgan. Rivoyatda aytilishicha, farzandi 3 oylik bo'lgan bir kishi ibn Sinodan bolasi tarbiyasini qachondan boshlash kerakligini so'raydi. Shunda alloma unga "bolangizni tarbiyalashga uch oy kechikibsiz" deb javob beradi. Uning fikricha, bola hayotining ilk kunlaridanoq yaxshi xulq odatga o'rgatilishi lozim.

2. Bolani tarbiyalash emas, balki u bilan birga yashash, kattalar hayotiga asta sekinlik bilan uning imkoniyatini hisobga olib kiritib borish g'oyasi.

3. Bolani tarbiyalashda uning shaxsini hurmatlash, uning kelajagini ko'ra olish va unda barqarorlikka ijtimoiy hislarini qo'zg'ata borish g'oyasi.

4. Tarbiyada ota-ona va tarbiyachilarning shaxsiy namunasidan ishonchli vosita sifatida foydalanish g'oyasi.

5. Inson, xuddi shuningdek bola shaxsi ham tabiiy tizimning uzviy qismi bo'lib, uning kamoloti tabiat taraqqiyotiga uyg'un ravishda kechishi g'oyasi.

6. Bolani munosabatlar tizimida tarbiyalash, uning o'zini ijtimoiy mavqeni topa olishga tayyorlash ijtimoiy faollikning omili sifatida e'tirof etish g'oyasi.

Xulosa, Abu Ali ibn Sino inson barmakolligining namunasi bo'lib, butun ongli hayotini insonlarni kamolotga eltish muammolarini hal qilishga bag'ishladi. Barkamol insonni tarbiyalash - allomani fikricha bolani mehnatga, ijtimoiy hayotga, oilaviy turmushga, insoniy munosabatlarga o'z-o'zining jismoniy va ma'naviy kuch-quvvatlarini boshqara olishga tayyorlash demakdir.

ADABIYOTLAR

1. Abu Ali Ibn Sina.(Avitsenna) Sochineniya. Dushanbe: Irfon, 2005. -724 s.
2. Abuali Ibni Sino. «Mantik». Osori muntaxab. Ch,.1. - Dushanbe, «Irfon», 1980. - 477 s. (143-179 s.)
3. A.Sino "Osori muntaxab" -Qildhoi 1-2, Dushanbe, 1980 - 426 s.
4. Abuali ibni Sino. «Nafs». Osori muntaxab. Ch,.4. - Dushanbe: «Irfon», 1992. - 320 s. - S. 184-245.
5. Abuali Ibni Sino. «Risolai sarguzasht». Osori muntaxab. Ch,.1. -Dushanbe: «Irfon», 1980. - 477 s. - S. 15-27.
6. Abuali ibni Sino. «Taosil-us-saodat». Osori muntaxab. Ch,.2 -Dushanbe: «Irfon», 1980. - 559 s. - S. 128-141.
7. Axlliloev T. Avitsenna o nra vstvennosti i o eyo vospitani. /Materialy ejegodnoy nauchno-prakticheskoy konferensii prepodavateley kafedry. Xuqand: XGU, 1999.- 178 s.
8. Raximov M. X. Antropologiya Abu Ali Ibn Siny (Avitsenny.) Avtoreferat dissertatsii na soiskanie uchenoy stepeni doktora filosofskix nauk Dushanbe: 2005. – 48 s.
9. Sultanov U. Filosofskie, sotsialno-eticheskie vzglyady Abuali ibn Sino. Dushanbe: Irfon, 1980. – 121 s.
10. Fayzullaeva Z.B. Abuali Ibn Sino (Avitsenna) O pervoprichine i stupenyax sovershenstvovaniya znaniy. [file:///C:/Users/Intel/Downloads/ abuali-ibn-sino-avitsenna-o-pervoprichine-i-stupenyah-sovershenstvovaniya-znaniy.pdf](file:///C:/Users/Intel/Downloads/abuali-ibn-sino-avitsenna-o-pervoprichine-i-stupenyah-sovershenstvovaniya-znaniy.pdf)

OYBEK UY-MUZEYI: BEBAHO ILMIY-MA'NAVIY MASKAN

Axmedov Jasurbek Zokirjonovich

Madaniyatshunoslik va nomoddiy madaniy meros

ilmiy-tadqiqot instituti Ilmiy kotibi

t.f.f.d (PhD), dotsent

Annotatsiya